

राहवनीय एतं तदिमौ लोकावतरेण दधाति तस्मादिष इमौ लोकावतरेण त-
पति ॥ १४ ॥ आग्नीध्रवेलायामन्तरिक्षं वाऽआग्नीध्रमेतं तदन्तरिक्षे दधातीति ॥ की-
दृश एषः विमानः विविधं मिमीतऽइति विमानः जगन्निर्माणसमर्थः । तथा रोद-
सी व्यावापृथिव्यौ अन्तरिक्षमापप्रिवान् तेजसा सर्वतः पूरितवान् प्रा पूरणे वसु-
प्रत्ययः । स तथा स्तूयमान आदित्यवृषोऽश्मा विश्वाचीः वेदीः धृताचीः सुचश्चा-
भिचष्टे पश्यति यज्ञकर्तृननुगृहीतुं कर्म पश्यतीत्यर्थः । विश्वं हविरञ्चितं स्थापितं
यस्यामिति विश्वाची वेदिः धृतमञ्चितं यस्यामिति धृताची सुक् तथा च श्रुतिः [१.
२. ३. १०.] स विश्वाचीरभिचष्टे धृताचीरिति सुचश्चैतद्वेदीश्चाहेति । तथा पूर्वमिमं
लोकमपरममुं लोकं च अन्तरा मध्ये स्थितानां जनानां केतुं चित्तं चाभिचष्टे सर्व-
जनाभिप्रायज्ञ इत्यर्थः । यद्वा विश्वाचीर्विश्वव्यापिनीर्दिशोऽभिचष्टे सर्वतः प्रकाश-
यति । तथा धृताचीर्धृतप्राप्तिहेतुभूता धेनूश्चाभिचष्टे । तथान्तरा ब्रह्माण्डमध्ये पूर्व-
मपरं च केतुमुदयास्तमयमध्यवर्तिनं बोधमभिचष्टे ॥ ५१ ॥

उक्ता समुद्रोऽअरुणः सुपर्णः पूर्वस्य योनिं पितुराविवेश ।

मध्ये दिवो निहितः पृश्निर्श्मा विचक्रमे रजसस्पात्यतौ ॥ ६० ॥

अप्रतिरथदृष्टादित्यदेवत्या त्रिष्टुप् । य आदित्यः पूर्वस्य पूर्वदिशि स्थितस्य पि-
तृलोकस्य योनिं स्थानमाविवेश आविशति द्यौः पितेत्युक्तेः पितुःशब्देन यु-
लोकः उदयसमये युलोकाज्जायमान उपलभ्यते सूर्य इति युलोकपूर्वभागः सूर्य-
स्य पितृभूत उच्यते । किम्भूतो यः । उक्ता वृष्टिद्वारा सेक्ता । समुद्रः समुनत्ति लो-
दयति समुद्रः उदयकालेऽवश्यायपतनेन ल्लेदनकर्ता । अरुणः उदयकाले अरुण-
वर्णः । सुपर्णः शोभनं पर्णं पतनं गमनं यस्य स सुपर्णः । यश्च दिवो मध्ये निहि-
तोऽवस्थितः । पृश्निर्विचित्रवर्णः नानारश्मिसंकुलः । अश्मा अश्रुते व्याप्नोति न-
भ इत्यश्मा व्यापकः । एवंविधः सन्विचक्रमे विक्रमते नभः । यश्च विक्रममाणो
रजसः रज्जनस्य लोकत्रयस्य अन्तौ वचनव्यत्ययः अन्तान्पर्यन्तान्पाति रक्षति । यो
क्षन्तान्पाति स मध्यं पात्येवेत्यर्थः ॥ अथाश्मपक्षे व्याख्यानम् । अयं पृश्निर्विचि-
त्रवर्णोऽश्मा पाषाणः पितुः कर्मपालकस्य पूर्वस्य पूर्वदिग्वर्तिन आहवनीयस्य